

HORTHY MIKLÓS

1920—1940.

(Elnöki megnyitó a Magyar Társadalomtudományi Társulat 1940. március 3-iki közgyűlésén).

A magyar állam minden hű polgárának szíve napjainkban Feléje dobog, hiszen Neki köszönjük az új Magyarország új életirányát. Húsz éve önt belénk biztonságérzetet az a tudat, hogy az ő keze van a kormányon. Minden szava és gesztusa a megtestesült határozottság, férfias acélosság; tudjuk, amit akar, az mind a magyarság legbensőbb kifejezése, élniakarása és napfényre vágyódása. Minden magyar ösztönösen tudja: ő a mi vezérünk és más nem lehet. A bennünket körülszárguló, mai világviharban is minden magyar Tőle vár útbaigazítást, hiszen tudjuk, kijelentette egykor: «Vállalom a nagy feladatot», s ez nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy senki nem viseli lelke legmélyén az ország legfőbb vezetésének gondját jobban, mint Ő. Idézzük egy percre vissza a húszas évek elejét, Társulatunk külön szemszögéből állapítsuk meg Kormányzónk társadalomfelfogásának a velejét. Ma is az a magyar társadalomfelfogás egyik központi gondolata, amelyet még mint az akkor sarjadó nemzeti hadsereg fővezére kiáltott bele a 20 év előtti magyar életbe: «Nem engedek több nemzetrontást». Mennyi minden van ebbe összetömörítve! Egy megújuló nemzet belső, nagy credo-ja, de egyben külpolitikai állásfoglalásának bátorsága is, hiszen akkor még csupa ellenségtől voltunk körülvéve s a nemzetrontás nemcsak belülről történt. A belső helyzet sem volt még megnyugtató. A pártok vonalán heves viták folytak az államforma kérdésében. A nagy társadalmi kérdőjel mögött ott voltak a menekültek tízezei; vagy számkivetett, vagy letört középosztály. A munkásság szívében még lobogtak vörös lángok, a kispolgárságunk, mint évszázadok óta tette, elvtelenül

ingadozott. Egyedül a háború által megtépázott magyar paraszt volt ösztönös érzéssel hú földhöz, fajhoz, régi erkölcsökhöz — nem szabad ezt elfelednünk — és a történeti arisztokrácia őrizte a nagy múlt történeti hagyományait és nemes misszió-érzését, «nem alkuszunké kiáltással felelve a szomszédok szirénhangjaira.

Mily gyötrően szomorú a 20-as évek eleje! Megraboltak bennünket, s a kisantra is talál a lélektani törvény: akit megsértettünk, attól félünk és így gyűlölni tudjuk. Messze Nyugaton barát sehol. Kint mindenfelé folyik a propaganda — mint régen — mindig ellenünk. Hogyan tudtunk mégis megélni, talpra állni? Hiszen még ránk nehezedett a gazdasági élet profit-erkölcsé; hiszen még egy évtizeden át szórták egyes rotációs gépek a nemzeti életforma ellen gúnyos nyilatkat, örölték az ősi hiteket, s lassan újból kezdték szétmorzsolni az új világra és kötelességteljesítésre ébredt lelkek mélyen sarjadó, történeti önértékkérvéseit.

De elég volt *csak egyszer* felkiáltani: «Nem engedek több nemzetrontást»; mindenki tudta, hogy egy szó mögött egy meg nem alkuvó akarat áll, olyan Valaki akarata, aki tántoríthatatlan egy eszmében és egy önbizalomban: az örök magyar nép és állam hitében. Csodálatos tüneményben van részünk húsz éve: állandóan érezhető egy *actio in distans*; erre menjünk, arra nem! Az alapirány határozott, biztos, szilárd. Új államerősítő érzület támadt; a magyar állam, az évezredes nemzet új, tápláló gyökeret kap a lelkekben. Európa is hamar ráeszmélt, hogy van itt egy térképen, statisztikákban, külpolitikában régóta eltakart, sokáig elleplezett nemzet, mely európai faktor, mert van individualitása és erős történeti küldetés-hite. Mert itt egy népes vezére, léleekben összeforrvá, szilárdul áll, mint a kőszikla. Túrtünk húsz évig sokat, szegénységet, erkölcsi sérelmeket. És mégis talpra álltunk, mert egész nemzet lelkét magába sűrítő férfi állt az élén.

Hányszor ingadoztunk volna nélküle! Hányszor keveredtünk volna «világnézeti» vitákba! Hányszor szánthatott volna *végig* intellektualisztikus önemésztés és kétkedés! Mindettől megkímélt bennünket a Vezér egyenes lelke, férfiu szilárdsága.

Az állam — mondották — férfierő alkotása; a férfiaságban kemény elszántság van, hűség, becsületes kitartás és halálmegvetés.

Csak az tud élni, aki meg is tud halni, vagy halállal dacolni. Minő felemelő, hogy ezt egy példában szemlélhetjük! Nem kell emlékeztetnem arra, hogy nincs magyar tenger több, mint félezer éve, amelyért mi küzdeni és meghalni tanultunk. Ám volt Valaki, egy tisztántúli, síkföldi magyar nemes, aki még a tengeren is tudott a halállal dacolni. Mert így kívánta azt a Kötelesség és a magyar hűség, a férfiszó. Mennyivel inkább tud dacolni sorssal, végzettel az, aki a földjéért és nemzetéért él?

Nagyvárosaink művelt köreiben sok volt egy pusztá életesztéticizmus, egy magasabbrendűségi eszme képviselője, ki «finoman» kívánt élni. Itt leleskedett egy individualista, csakmagunkért való élés, nálunk is. Egy olasz író, Válla szavai jutnak eszünkbe a renaissance-korból: «A legeslegkevésbé van meg bennem az a kötelességérzés, hogy valamennyi polgárnak összeségeért — az államért — menjek a halálba!» íme, az individualizmus kórokozó bacillusa. Ezt nálunk lehetetlen volt tovább ápolni. Egy fél-nemzedék távolságra már erős törzset nevelt egy *actio in distans*. Ahogy egyszer — a Kötelességért — halállal dacolt a síkföldi magyar, úgy rohantak síkföldi magyarok — a Hazáért és Kötelességért — a Kárpátok ormára, ahova halálmegvetve, váratlanul felszáguldottak, Európa csodájára. Az új történeti csoda húsz év alatt mégis végbement; itt van az új államalkotó erő, mert a magyar nép, mint államalkotó nép, csakhamar felfogta az igazságot: az állam férfierő alkotása. Az *actio in distans* nem tévesztette el célját.

Védelme a múltnak, alkotása a jövőnek, ebben áll nemzetek élete. Mi is ezt az eszmekört ápoljuk. Társulatunk folyóirata most lép a 20. évébe. Szerény eszközökre támaszkodó Társulatunk ugyanazt a történeti utat járja — a nemzetek királyi útját —, ahol a mi Vezérünk jár. A diffamált és politikai eszközzé vált társadalomtudományba visszahozza a nemzeti élet tisztalelkűségét, magas értékekért való áldozatosságát s készülünk erőnk folytonos megújítására. A megtartás útján ott van a megújulás is. Csak az az erdő maradhat meg, mely tavasszal egyre újraszendül. Nem tettünk annyit, amennyit szerettünk volna tenni, de amit tettünk, sohasem revizionáltunk. Egy becsületes társadalomtudomány nem a konjunktúrákat kémleli, hanem a magas eszmények követésének áldozatos útját járja.

Kezdetről fogva ellenálltunk minden vörös és rózsaszín árnyalatú gondolatnak, e ponton sohasem mérlegelünk. Az állam lelkét kitevő férfierő behatolt a társadalomtudomány eszmekörébe. Nem bízunk gyors és hirtelenkedő, «radikális» álmokban és kísérletekben, ellenben bízunk abban, hogy népünk iránti aktív szeretet lesz az új magyar szociológia legbiztosabb mozgatóereje. Ma is feltárjuk a teendők sorát, keressük a bajok biztos diagnózisát, s harcolunk az örök nép, a történetformáló nemzet érdekeiért, az új magyar társadalomszemléletért. Tollharc — nem elég. De kell ez is, mikor azt látjuk, hogy van bizonyos, évszázados elzárkózás mindaz iránt, ami «társadalmi» kérdés. E téren húsz év előtti irányválasztásunkon nincs változtatni valónk, az irány bizonyos, csak cselekvésünk arányai nem elégitenek ki bennünket. De még ez a ki nem elégültség is termékeny aktivitás, nem pedig ressentiment.

Most is új viharzónába értünk és most sem keresünk új irányt. Az irányt Vezérünk húsz éve megmutatta. Hű fiaiként kérjük a Mindenhatót, adjon erőt Neki továbbra is nagy misz-sziója betöltésére.

Dékány István